

EVENT DESCRIPTION SHEET

(To be filled in and uploaded as deliverable in the Portal Grant Management System, at the due date foreseen in the system.)

 Please provide one sheet per event (one event = one workpackage = one lump sum).

PROJECT	
Participant:	7 SIHTASUTUS KESKKONNAOIGUSE KESKUS (EELC), PIC 949508266
PIC number:	PIC 949508266
Project name and acronym:	Discussions and Actions on Climate and Environment – DACE

EVENT DESCRIPTION	
Event number:	D 13.1
Event name:	Seminar on climate rights (Estonia)
Type:	Seminar
In situ/online:	<i>In-situ</i>
Location:	Estonia, Tallinn
Date(s):	April 16, 2024 and May 15, 2024
Website(s) (if any):	https://k6k.ee/k6k/projektid/kliima https://k6k.ee/seminar-kliimakaebustest-eestis/
Participants	
Female:	42
Male:	16
Non-binary:	1
From country 1: Estonia	55
From country 2 Slovenia	1
From country 3 Bulgaria	1
From country 4 France	1
From country 5 Ukraine	1
Total number of participants:	59
From total number of countries:	5
Description	
<i>Provide a short description of the event and its activities.</i>	

ACTIVITY REPORT

Project: DACE (Discussions and Actions on Climate and Environment)

Project number: 101081575

Estonian Environmental Law Center (EELC)

WP 14 - Seminar on climate rights

Main activities

1) Seminar on "Climate Rights and Climate Litigation" in Tallinn on April 16, 2024, which focused on the recent judgments of the ECHR.

Target group: environmental organizations, journalists, public officials. The event was open to all interested.

2) Seminar "Climate complaint rights - who has the right to dispute climate decisions?" in Tallinn on May 15, 2024 focusing on the legal standings in climate cases.

Target group: legal experts, lawyers, court staff, NGOs, public officials, local authorities. The seminar was open to all.

3) A social media campaign on people's climate rights.

Target group: citizens interested in environmental and climate issues.

Seminar „Climate Rights and Climate Litigation“ April 16

EELC, in cooperation with the Estonian Roundtable for Development Cooperation (AKÜ), organized a seminar on climate law and climate cases on April 16 in Tallinn. We talked in more detail about the different climate cases in Europe, with a focus on the judgments of the ECHR in the three major climate cases announced on April 9, 2024. Of particular importance was the judgment in the Swiss climate seniors' appeal, which established a link between human rights and climate change. We also talked about Estonia's first climate court case on an Enefit-280 shale oil plant and had a free-form discussion on climate appeals in general. In a way, this seminar was a prelude to the international seminar on May 15 entitled "Climate complaint rights - who has the right to dispute climate decisions?"

Jane Õispuu, Deputy Head of European Commission Representation in Estonia, and Kertu Birgit Anton and Triin Jäädma, experts from the EELC, gave presentations at the seminar. Kaarel Relve, environmental law expert and adviser to the Administrative Chamber of the Supreme Court, also participated in the discussion.

The seminar took place in Tallinn, in Millton's training room “Plats”, and was attended by 22 people (in-situ).

Seminar „Climate complaint rights - who has the right to dispute climate decisions?“ May 15

On May 15, EELC hosted a seminar to discuss the issue of the legal standing in climate litigation. The focus was on who should be able to go to court on climate issues and what decisions should be open to challenge.

The speakers were Kärt Vaarmari, EELC legal expert, Tim Kolk, representative of the Government of the Republic of Estonia at the European Court of Human Rights, and Pihel Sarv, judge at the Tallinn Administrative Court.

Kati Kulovesi, professor of international law and international environmental law at the University of Eastern Finland and member of the Finnish Climate Council, Franziska Johanna Albrecht, legal expert at the German organization Green Legal Impact, and Ida Edling, lawyer and climate activist at the Swedish organization Aurora Malet, presented their experiences in climate litigation. PIC legal expert Aljoša Pitek gave a quick on-the-spot overview of the situation in the project partner country Slovenia.

In the discussion panel, Tim Kolk, Pihel Sarv and Kertu Birgit Anton, leader of the environmental movement Fridays for Future Estonia, discussed who today should have the right to go to court in climate matters, whether popular appeals should be allowed in climate matters and which decisions can be challenged in this area.

It can be inferred from foreign examples that climate-related appeals, including the issue of the right of appeal, are a challenge for courts in many European countries. Case law on these issues has already emerged but is certainly still developing. Important lessons can be drawn from the April judgment of the European Court of Human Rights (ECtHR) in the case of *Klimaseniorinnen*, or 'climate grandmothers', in which a non-profit association of Swiss grandmothers won the right to apply to the courts (see a summary of the judgment in the ECtHR newsletter). This shows that NGOs can play an important role in challenging climate change decisions, especially given the wide appeal rights of environmental NGOs. The ECtHR ruling provides a basis for expecting that an environmental organization could in the future also be able to rely on a human rights argument in court.

Seminar agenda:

12:30-13:00 Gathering and welcome coffee

13:00-13:15 Opening remarks - Kristin Parts, moderator of the seminar.

13:15-13:55 Kärt Vaarmari, legal expert from the EELC will give a brief overview of the challenges of climate change co-determination in Estonia, taking into account recent rulings of the European Court of Human Rights.

13:35-13:55 "FANC & Greenpeace vs Finland - why was the appeal declared inadmissible and how does the Finnish climate law regulate the right of

appeal?" (online) - Kati Kulovesi, Professor of International Law and International Environmental Law at the University of Eastern Finland and member of the Finnish Climate Council. An overview of the case in which the Finnish Nature Conservation Society (FANC) and Greenpeace filed a complaint with the Finnish Supreme Court alleging that the Finnish Government had violated the Finnish Climate Act by its failure to act.

13:55-14:15 "The German constitutional climate case the court's arguments on the cross-border nature of climate change and its implications for standing" (online) - Franziska Johanna Albrecht, legal expert at Green Legal Impact. An overview of the German constitutional case in which Luisa Neubauer and others filed a constitutional challenge to the federal Climate Change Act, alleging that the German government failed to act quickly enough to respect constitutional rights, including the right to life and the duty to protect the environment.

14:15-14:35 "Youth standing up for sufficient climate action: Sweden's first systemic climate case" (online) - Ida Edling (Aurora Malet lawyer and climate activist). An overview of the Swedish case in which over 600 Swedish young people took legal action under the European Convention on Human Rights and the EU Charter of Fundamental Rights to demand science-based action by the state to mitigate climate change in order to protect their human rights.

14:35-15:10 Coffee break

15:10-15:30 "Legal standing in climate cases in recent judgments of the European Court of Human Rights" - Tim Kolk, Ministry of Foreign Affairs, , Representative of the Estonian Government to the European Court of Human Rights.

15:30-15:50 "Legal standing in climate cases in Estonia from the perspective of the courts" - Pihel Sarv, Judge of Tallinn Administrative Court.

16:00-16:50 Panel discussion. Participants in the panel: Tim Kolk, Pihel Sarv, and Kertu Birgit Anton (Fridays For Future Estonia). This is an open discussion and everyone is welcome to participate.

16:50-17:00 Conclusion and acknowledgements.

The seminar took place in Tallinn, at the premises of the Estonian Centre for Architecture.

The seminar was attended by 44 in-situ participants from 5 different countries (Estonia, Bulgaria, Slovenia, France and Ukraine). Experts from Finland, Sweden and Germany gave presentations online.

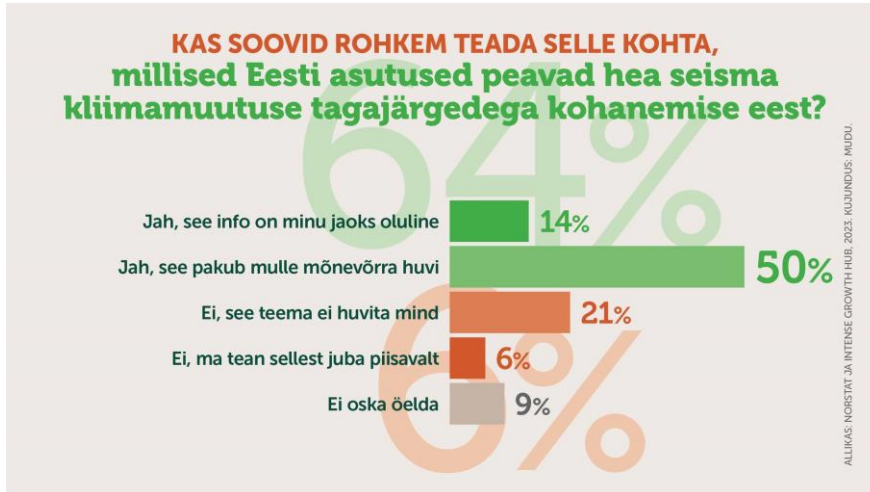
See the presentations and galleries of the seminar: <https://k6k.ee/seminar-kliimakaebustest-cestis/>

A total of 66 people participated in the two seminars, 59 of them were unique participants and 7 people attended both events.

A social media campaign on people's climate rights

In our social media campaign, we focused on both climate rights and climate adaptation. The social media campaign was not only related to this specific work package, but also covered topics from other work packages.

On 15 June 2023 and 15 August 2023, we presented the results of our Omnibus social media survey. Example:

On 20 November, we presented the keynote speakers and key messages of the Climate Change Adaptation Conference on 22.11.2023 via the CAC FB page. Example:

On 8 January, we presented the main ideas and the content of the workshop on adaptation to climate change through a series of drawings by Piret Räni. Example::

On June 28, we introduced the project and its main outputs on the FB channel of EELC using visuals developed by the project's lead partner (Justice and Environment). Example:

EELC social media (FB) page:

https://www.facebook.com/keskkonna6iguse.keskus?locale=et_EE

A selection of media reports:

<https://roheline.postimees.ee/7997797/juristi-kommenta-ar-murranguline-klimaotsus-euroopa-kohtust-annab-lootust-muutusteks>

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120284134/sveitsi-eakad-naised-said-kohtus-voidu-riik-rikkus-nende-inimoigusi>

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120286936/kuula-kuidas-mojutab-hiljutine-euroopa-inimoiguste-kohtu-otsus-estit>

<https://kuku.pleier.ee/podcast/kukkuv-oun/166472>

The May 15 seminar was also covered by TV3 and the Tallinn news programme. These news clips are not available for viewing any more in online.

TEGEVUSARUANNE

Projekt: DACE (Discussions and Actions on Climate and Environment)

Projekti number: 101081575

Keskkonnaõiguse Keskus (KÕK)

WP 14 – Kliimõiguste alane seminar

Peamised tegevused

- 1) Seminar “Kliimaõigused ja kliimakaebused” Tallinnas 16.04.2024, mille fookuses olid Euroopa Inimõiguste Kohtu värsked lahendid.
Sihtrühm: keskkonnaorganisatsioonid, ajakirjanikud, riigiametnikud.
Sündmus oli avatud kõigile huvilistele.
- 2) Seminar "Kliimaalane kaebeõigus - kes peab saama kliimaotsuseid vaidlustada?" Tallinnas 15.05.2024 mille fookuses oli kliimaalane kaebeõigus Eestis.
Sihtrühm: õiguseksperdid, advokaadid, kohtute töötajad, vabaihendused, riigiametnikud, kohalikud omavalitsused. Seminar oli avatud kõigile huvilistele.
- 3) Sotsiaalmeediakampania inimeste kliimaõiguste kohta.
Sihtrühm: keskkonna- ja kliimateemadest huvitatud kodanikud.

Seminar „Kliimaõigused ja kliimakaebused“ 16. aprillil

Keskkonnaõiguse Keskus koostöös Arengukoostöö Ümarlauaga korraldas 16.04 kell seminari kliimaõiguse ja kliima kaebeõiguse teemadel. Rääkisime põhjalikumalt erinevatest kliimakaasustest Euroopas, peatähelepanu oli 9. aprillil välja kuulutatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustel kolmes suures kliimakaebuses. Eriti oluline oli kohtuotsus seoses Šveitsi kliimaseeniorite kaebusega, kus loodi seos inimõiguste ja kliimamuutuste vahel. Samuti rääkisime seal ka Eesti esimesest kliimakohtuasjast põlevkiviõlithase teemal ning toimus vabas vormis arutelu kliimakaebuste kohta üldiselt. Omamoodi juhatas see seminar sisse 15. mail toimuva rahvusvahelise seminari „Kliimaalane kaebeõigus – kes peab saama kliimaotsuseid vaidlustada?“.

Seminaril esinesid ettekandega Euroopa komisjoni Eesti esinduse asejuht Jane Õispuu ning Keskkonnaõiguse Keskuse eksperdid Kertu Birgit Anton ja Triin Jäädma. Arutelus osales ka keskkonnaõiguse ekspert ja Riigikohtu halduskolleegiumi nõunik Kaarel Relve.

Seminar toimus Tallinnas, Milltoni koolitusruumis Plats ning sellest võttis osa 22 inimest.

Seminar „Kliimaalane kaebõigus – kes peab saama kliimaotsuseid vaidlustada?“ 15. mail

15. mail toimus Keskkonnaõiguse Keskuse eestvedamisel seminar kliimaalase kaebõiguse teema arutamiseks. Luubi all oli küsimus, kes peaks saama kliimaasjades kohtusse pöörduda ja milliseid otsuseid peab saama vaidlustada.

Sõna võtsid KÕKi õiguseksper Kärt Vaarmari, Vabariigi Valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus Tim Kolk ja Tallinna Halduskohtu kohtunik Pihel Sarv.

Välisriikide kogemusi kliimakaebuste lahendamisel tutvustasid Ida-Soome ülikooli rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise keskkonnaõiguse professor ja Soome kliimanõukogu liige Kati Kulovesi, Saksamaa organisatsiooni Green Legal Impact õiguseksper Franziska Johanna Albrecht ning Rootsi organisatsiooni Aurora Malet jurist ja kliimaaktivist Ida Edling. Kiirülevaate olukorrast projekti partnerriik Sloveenias tegi PIC õiguseksper Aljoša Pitek kohapeal.

Diskussioonipaneelis arutlesid Tim Kolk, Pihel Sarv ning keskkonnaliikumise Fridays for Future Eesti eestvedaja Kertu Birgit Anton teemadel, kellel peaks täna olema õigus pöörduda kliimaasjades kohtusse, kas kliimaasjades tuleks lubada populaarkaebust ning milliseid otsuseid sel teemal saab vaidlustada.

Välisriikide näidetest võib järeldada, et kliimaalased kaebused, sh kaebõiguse küsimus, on kohtute jaoks väljakutse paljudes Euroopa riikides. Kohtupraktikat neil teemadel on juba tekkinud, ent kindlasti on see veel arenemas. Olulised seisukohad tulenevad Euroopa Inimõiguste Kohtu aprillikuiseist lahendist Klimeseniorinenni ehk nn kliimavanaemade kohtuasjas, milles kohtu poole pöördumise õiguse sai Šveitsi vanadaame koondav mittetulundusühing (vt kokkuvõtet lahendist KÕKi uudiskirjas). See näitab, et oluline roll kliimaalaste otsuste vaidlustamisel võib olla valitsusvälistel organisatsioonidel, eriti arvestades keskkonnaühenduste laia kaebõigust. EIK lahend annab aluse eeldada, et keskkonnaorganisatsioon võiks edaspidi saada kohtus tugineda ka inimõiguste kaitse argumendile.

Seminari päevakava:

12:30-13:00 Kogunemine ja tervituskohv

13:00-13:15 Avasõnad - Kristin Parts, seminari moderaator

13:15-13:35 **“Kliimaalase kaebõiguse perspektiivid Eestis”** – Kärt Vaarmari Keskkonnaõiguse Keskusest teeb lühiülevaate kliimaalase kaebõiguse väljakutsetest, võttes arvesse ka Euroopa Inimõiguste Kohtu värskeid lahendeid.

13:35-13:55 **“FANC & Greenpeace vs Soome - miks tunnistati kaebus vastuvõetamatuks ja kuidas reguleerib Soome kliimaseadus kaebõigust?”** (online ettekanne) – Kati Kulovesi, Ida-Soome ülikooli rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise keskkonnaõiguse professor ja Soome kliimanõukogu liige. Ülevaade kohtuasjast, kus Soome looduskaitseühing (FANC) ja Greenpeace esitasid Soome ülemkohtule kaebuse, milles väitsid, et Soome Valitsus on oma tegevusega rikkunud Soome kliimaseadust.

13:55-14:15 **“Saksamaa põhiseaduslik kliima juhtum - kohtu argumendid piiriüleste kliimamuutuste olemuse ja nende mõju osas.”** (online ettekanne) – Franziska Johanna Albrecht, Green Legal Impact õiguseksper. Ülevaade Saksamaa põhiseaduslikust kohtuasjast, kus Luisa Neubauer ja teised esitasid föderaalset

kliimamuutuste seaduse peale põhiseadusliku kaebuse, et Saksamaa valitsus ei tegutsenud piisavalt kiiresti, et järgida põhiseaduslikke õigusi, sealhulgas õigust elule ning kohustust kaitsta keskkonda.

14:15-14:35 **“Noored seismas piisavate kliimameetmete eest: Rootsi esimene süsteemne kliimajuhtum.”** (online ettekanne) – Ida Edling (Aurora Malet jurist ja kliimaaktivist). Ülevaade Rootsi kohtuasjast, kus üle 600 Rootsi noore pöördusid Euroopa Inimõiguste Konventsiooni ja EL põhiõiguste harta alusel kohtusse, et nõuda riigilt teaduspõhist tegutsemist kliimamuutuste leevendamist, et kaitsta nende inimõiguseid.

14:35-15:10 Kohvipaus

15:10-15:30 **"Kliimaalase kaebeõiguse käsitus Euroopa Inimõiguste Kohtu viimastes otsustes"** – Tim Kolk, Välisministeerium, Vabariigi Valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus.

15:30-15:50 **"Kliimaalane kaebeõigus Eestis kohtute vaatest"** – Pihel Sarv, Tallinna Halduskohtu kohtunik.

16:00-16:50 **Paneeldiskussioon: "Kellel peab Eestis olema kliimaalane kaebeõigus?"** Paneelis osalevad: Tim Kolk, Pihel Sarv, ja Kertu Birgit Anton (Fridays For Future Eesti). Tegu on avatud diskussiooniga ja soovi korral saavad kaasa rääkida kõik.

16:50-17:00 Kokkuvõtte ja tänusõnad

Seminar toimus Tallinnas, Arhitektuurikeskuse ruumides.

Seminarist võttis kohapeal osa 44 inimest 5 erinevast riigist (Eesti, Bulgaaria, Sloveenia, Prantsusmaa ja Ukraina). Veebi teel tegid ettekande eksperdis Soomest, Rootsist ja Saksamaalt.

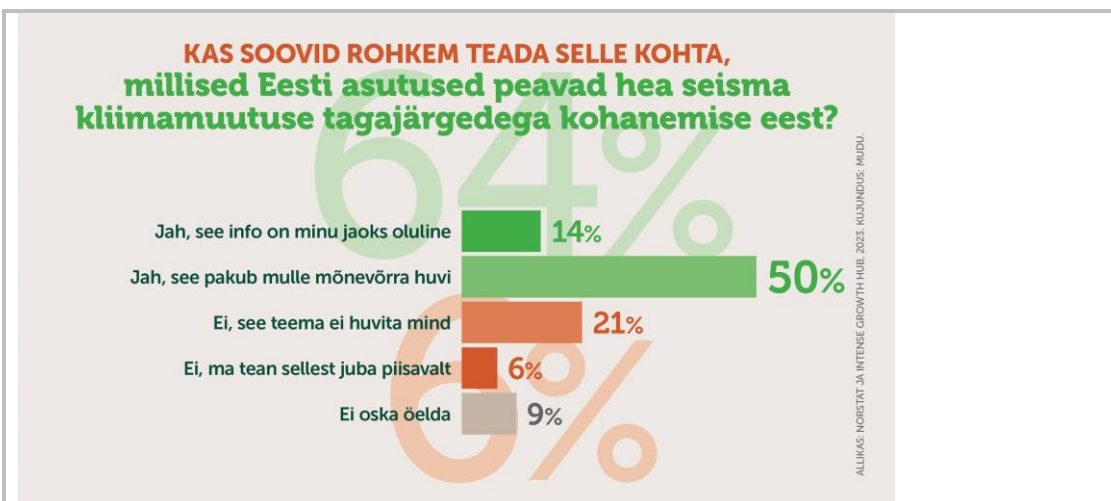
Vaata seminari ettekandeid ja galeriid: <https://k6k.ee/seminar-kliimakaebustest-eestis/>

Kahel seminaril osales kokku 66 inimest, neist 59 olid unikaalsed osalejad ning 7 inimest osales mõlemal üritusel.

Sotsiaalmeedia kampaania inimeste kliimaõiguste kohta

Oma sotsiaalmeedia kampaanias keskendusime nii kliimaõiguste kui ka kliimaalase kohanemise teemale. Sotsiaalmeedia kampaania ei olnud seotud ainult selle kontreetse tööpaketiga, vaid hõlmas ka teiste töopakettide teemasid.

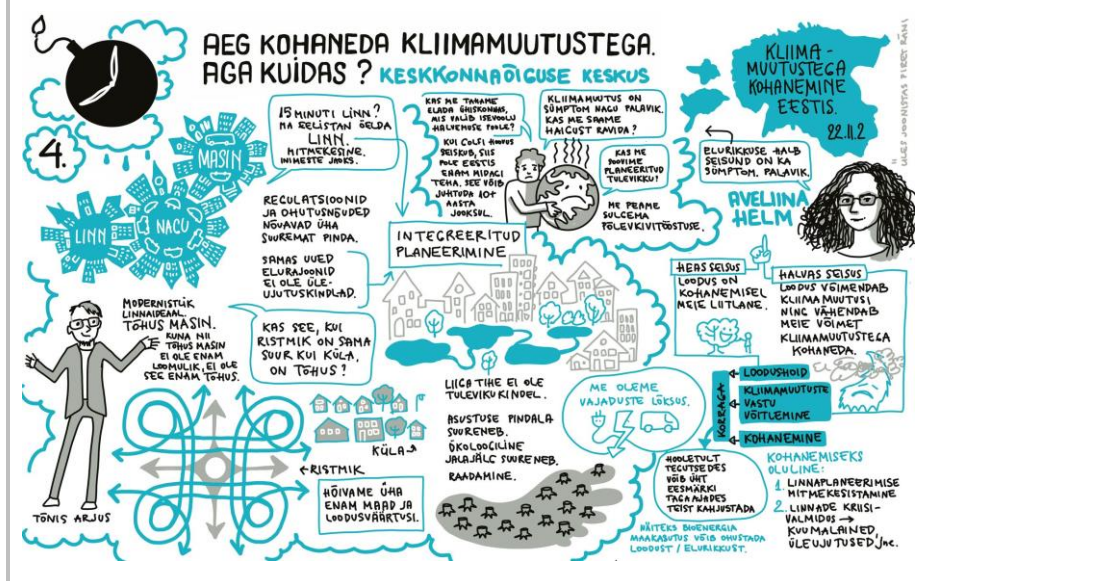
15. juunil 2023 ja 15. augustil 2023 tutvustasime oma sotsiaalmeedias läbi viidud Omnibuss küsitluse tulemusi. Näide:

20. novembril tutvustasime 22.11.2023 toimunud kliimamuutustega kohanemise teemalise konverentsi peamisi esinejaid ja põhisõnumeid KÕKi FB lehe kaudu. Näide:

8. jaanuaril tutvustasime kliimamuutustega kohanemise teemalisel seminaril kõlanud peamisi mõtteid ja pakutavat sisu Piret Räni koostatud joonistuste seeria abil. Näide:

28. juunil me tutvustasime projekti ja selle peamisi väljundeid KÕKi FB kanalis kasutades projekti juhtpartneri (Justice and Environment) välja töötatud visuaale. Näide:

Keskkonnaõiguse Keskuse FB leht:

https://www.facebook.com/keskkonnaõiguse.keskus?locale=et_EE

Valik meediakajastusi:

<https://roheline.postimees.ee/7997797/juristi-kommentaari-murranguline-kliimaotsus-euroopa-kohtust-annab-lootust-muutusteks>

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120284134/sveitsi-eakad-naised-said-kohtus-voidu-riik-rikkus-nende-inimoigusi>

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120286936/kuula-kuidas-mojutab-hiljutine-euroopa-inimoiguste-kohtu-otsus-eesiti>

<https://kuku.pleier.ee/podcast/kukkuv-oun/166472>

Samuti kajastasid 15.05 seminari oma uudistes telekanal TV3 ja Tallinna uudiste programm. Need klipid ei ole järelvaadatavad.

HISTORY OF CHANGES		
VERSION	PUBLICATION DATE	CHANGE
1.0	01.04.2022	Initial version (new MFF).